

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Decimatertia. De Sacramento Matrimonij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

Et a necessitas contactus physici materiae ad validitatem Ordinis, ex nulla Lege, vel claro textu conitatur; ergo non est asserenda.

Declaratur,
hoc am-
plius,

69. Addit tamen non immerito Mairius *Disp. 19. Theol. Mor. num. 26.* hoc intelligendum esse de tali contactu morali, quo quis saltem mediatè tangit materiam Ordinis, tangendo v. g. manum Episcopi materiam porrigentis: nam sola ostensio, seu Porrectio materiae, absque ullo contactu physico, saltem mediato, non videtur sufficere. Unde & Clemens VIII. aliquos sic ordinatos, sub conditione reordinari præcepit, prout citatus Mairius refert.

DISTINCTIO XIII.

De Sacramento Matrimonij.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Matrimonium, & quæ Bona ipsius?

1. **M**atrimonium, quod communiter postremo inter novæ Legis Sacramenta loco tractatur, à D. Apostolo, ad Ephes. 5. *Magnum Sacramentum* appellatur. Non quidem in eo sensu, quasi sit omnibus alijs novæ Legis Sacramentis præstantius: sed dicitur *Magnum Sacramentum* ratione suæ significationis, eò quòd significet conjunctionem Christi cum Ecclesia; prout idem Apostolus *loc. cit.* exponit, de Matrimonio Fidelium sic loquens: *Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & in Ecclesia.* Porro *Matrimonium*, juxta nominis ethymologiam, derivatur à *ly*, *mater*, & *munium*, id est, officium: quasi diceretur *matris munium*, eò quòd matri maximè incumbat officium nutriendæ proli, quæ est finis primarius Matrimonij.
2. Matrimonij varia sunt nomina: quandoque enim dicitur *Conjugium*, eò quòd virum ac mulierem sub uno, eodemque quasi mutuo jugo ad servandam fidem, & onera matrimonij sustinenda constituat. Insuper appellatur *Connubium*, & quandoque *Nuptiæ*; & que *Nuptiæ*; eò quòd antiquitus pudoris gratiâ se puellæ obnubarent, seu faciem velarent, dum viris dabantur; exemplo *Rebeccæ*, de qua id ipsum legitur *Gen. 24. & notatur c. Nec illud. 30. q. 5.* Hodie tamen per *Nuptias* propriè intelligitur ipsamet

Matrimo-
niū dicitur
magnum
Sacramen-
tum, cur?

Unde deri-
vetur?

Appellatur
Conjugiū,

Connubiū,
Nuptiæ; &
que propriè
quid?

solemnitas, seu pompa exterior, quæ in contractu matrimoniali communiter adhiberi solet. Et hinc tempore Adventûs, & Quadragesimæ, prohibentur celebrari Nuptiæ, hoc est (ut loquitur Concilium Trid. Sess. 24. can. 11.) Solemnitas Nuptiarum: quamvis quocunque tempore Matrimonium contrahatur, c. Capellanus de Ferijs. Tandem Matrimonium solet nonnunquam dici Sponsalia de presenti: verum tamen sub his potius intelligitur ipse contractus matrimonialis, per verba præsentis temporis initus. Quod ut melius intelligatur,

Ac Sponsalia de præsentis.

3. Advertendum cum Doctore Subtili 4. dist. 26. quest. un. §. de quinta, tria in Matrimonio distingui debere: siquidem aliud est Matrimonium, & aliud Contractus matrimonij, & aliud Sacramentum Matrimonij. Matrimonium est illa obligatio mutua, seu vinculum illud, quo conjuges inter se mutuò indissolubiliter obligati permanent: & sic sumitur communiter Matrimonium absolute prolatum. Contractus matrimonij est ille mutuus actus voluntatum, signis exterioribus sufficienter declaratus, quo conjuges contrahunt Sponsalia de presenti. Et iste contractus matrimonij habet se in ordine ad matrimonium priori modo sumptum, sicut causa ad effectum; siquidem vinculum matrimonij causatur, & oritur ex contractu ipso matrimonij. Tandem Sacramentum matrimonij aliud non est, quam ipsum septimum novæ Legis Sacramentum, seu signum sensibile, ex Christi institutione in dignè contrahentibus causans gratiam ex opere operato. His prænotatis, sic

Hæc tria, Matrimonium,

Contractus Matrimonij,

Sacramentum Matrimonij, distinguuntur:

Matrimonium, quid?

4. CONCL. I. Matrimonium est legitima maris ac feminae conjunctio, individua vitæ consuetudinem retinens. Ita communis; & habetur tum c. Illud. §. fin. de Præsumpt. tum §. 1. Instit. de Patria potestate. Siquidem Matrimonium non ad tempus durat, sed quantum est ex natura contractûs & quoad propositum seu intentionem contrahentium, debet contrahi in perpetuum, sive pro toto vitæ tempore: quidquid sit, an in certis casibus, atque autoritate Divinâ, denuò possit dissolvi, nec

(a) De hoc infra Qu.

5. CONCL. II. Matrimonium rectè dividitur in legitimum, & consummatum. Ita communis. Matrimonium legitimum dicitur illud, quod legitimo consensu inter personas habiles, seu jure non impeditas, constitutum est. Et dicitur, legitimum: quia juxta leges factum est. Et tale Matrimonium datur non solum inter fideles baptizatos, sed etiam fuit olim ante

5. per 10. Matrimonium dividitur in Legitimâ,

Xxxxxx 2. Chri.

Christi adventum, daturque defacto inter Infideles, qui legitime, id est, absque ullo impedimento dirimente, matrimonium contrahunt.

Ratum, &

6. Matrimonium ratum in se includit legitimum, addit vero rationem Sacramenti, per quod majorem firmitatem acquirit: unde illud dicitur *Matrimonium ratum*, quod non solum legitimo modo est contractum, sed insuper est Sacramentum, nondum tamen consummatum. Et tale Matrimonium ratum datur duntaxat inter Fideles baptizatos, non vero inter Infideles; sicut habetur c. *Quanto*, de *Divortijs*, ibi: *Et si matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum: inter fideles autem verum, & ratum existit.*

Consummatum, & quid?

7. Tandem *Matrimonium consummatum* dicitur, quod accedente reali corporis usu, seu copula carnali inter conjuges est completum, & consummatum.

Matrimonium, est Sacramentum nove Legis.

8. CONCL. III. Matrimonium inter Fideles baptizatos contractum, est unum ex septem nove Legis Sacramentis, à Christo Domino institutum. Ita Fides Catholica; estque definitum non solum in Concilio Florent. sed etiam Trid. *Sess. 24. can. 1.* ibi: *Si quis dixerit, Matrimonium non esse verè & propriè unum ex septem nove Legis Sacramentis à Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum; neque gratiam conferre: anathematus.* Idem probatur ex perpetua traditione, ac sensu Ecclesiæ.

Quando id à Christo institutum sit?

9. Quæres, quo tempore Christus instituerit hoc Sacramentum? Resp. cum Scoto 4. *dist. 26. §. de primo.* Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 4. n. 5.* & alijs, verisimiliter id contigisse tunc, quando Christus *Matth. cap. 19.* approbavit contractum matrimonij, eo modo quo primitus à DEO institutus fuerat *Genes. c. 2.* & subjunxit *Quod DEUS conjunxit, homo non separet.* His siquidem verbis Christus Dominus, ut Auctor Legis Evangelicæ, videtur elevasse contractum matrimoniale ad rationem Sacramenti: ita ut *ly. Quod DEUS conjunxit*, denotet, DEUM non præcisè instituisse contractum matrimoniale, sed conjunxisse ex tunc gratiosè per institutionem Sacramenti, concomitantis illum contractum matrimoniale: nam alibi planius non invenitur institutio hujus Sacramenti.

Qua ratio ne jam antea fuerit institutum?

10. Dices. Matrimonium à DEO fuit institutum jam ab initio Mundi, & in statu Innocentiæ, *Genes. cap. 2.* ergo non primum post Adventum Christi Domini in carne passibili. Resp. distinguendo antecedens: Matrimonium fuit institutum jam

ab

Ab initio Mundi, in ratione contractus indissolubilis, atque in ordine ad officium naturae, & legitimam propagationem generis humani, conceditur: in ratione Sacramenti, hoc est, signi efficacis dignè recipientibus conferentis gratiam ex opere operato, negatur antecedens; & eodem modo distinguitur consequens.

11. CONCL. IV. Matrimonium in Lege veteri, sicut & Matrimonium inter Infideles defacto contractum, non obstante, quòd sit legitimum, atque validum in ratione contractus, nihilominus non fuit, neque est Sacramentum. Ita communis. Tum quia Matrimonium est unum ex septem novae Legis Sacramentis, à Christo Domino institutum, uti definiuit Concilium Florentinum in Decreto Unionis, ac Tridentinum Sess. 7. can. 1. & Sess. 24. can. 1. Tum quia Baptismus est janua omnium Sacramentorum Legis Evangelicæ; & consequenter, quotquot necdum fuerunt baptizati, exiunt incapaces ipsorum.

Olim non fuit Sacramentum, neque defacto est inter Infideles.

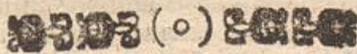
12. Quæres, quæ sint Bona matrimonij? Resp. breuiter cum Magistro Sententiarum 4. dist. 31. & communi Theologorum. Tria principaliter sunt Bona matrimonij, videlicet Fides, Proles, & Sacramentum. In Fide attenditur, ne post vinculum conjugale cum alio, vel alia coeatur. In Prole, ut amanter suscipiatur, & religiosè educetur. In Sacramento, ut conjugium non separetur; & dimissus, vel dimissa, nec causâ proles alteri conjugatur. Concordat Concilium Florentinum loc. cit. ubi ait: *Tria sunt bona matrimonij. Primum, proles suscipienda, & educanda ad cultum DEI. Secundum, fides, quam unus conjugum alteri seruire debet. Tertium, indivisibilitas matrimonij, propter hoc, quòd significet indivisibilem conjunctionem Christi & Ecclesie.*

Bona Matrimonij quæ?

13. Et hæc intelligenda sunt de tribus peculiaribus, & principalibus Bonis, sive effectibus Matrimonij. Tum quia illud habet alios quosdam effectus minùs principales, utputa remedium vitandæ incontinentiæ post lapsum, juxta illud Apostoli 1. Corinth. 7. *Melius est enim nubere, quam uri, & hujusmodi.* Tum quia Matrimonium ut Sacramentum confert gratiam ex opere operato (b) quamvis hic effectus sit communis omnium Sacramentorum, & non peculiaris soli Matrimonio.

Alia ejus Bona, sive effectus.

(b) *Uti dicitur Tr. 14. Dist. 2. n. 5. & seqq. ac n. 15.*

Xxxxxx 3

QUÆ.

QUESTIO II.

De Materia, Forma, & Ministro Sacramenti Matrimonij.

Materia re-
mota, &
proxima,
Sacramenti
Matrimo-
nij.

14. **CONCL. I.** *Materia remota* Sacramenti Matrimonij, sunt corpora habilia contrahentium: *Materia proxima* vero, est ipsamet legitima traditio mutua corporum in ordine ad generationem prolis. Ita Scotus 4. dist. 26. Matheus disp. 20. Theol. Mor. num. 9. & 10. & alij passim. Ratio est: quia Christus instituit hoc Sacramentum, in nullo penitus immutavit naturam contractus matrimonialis, sed eum duntaxat ad statum Sacramenti exexit; ergo eadem est materia hujus Sacramenti, quæ contractus: atqui materia contractus matrimonialis, sunt corpora contrahentium; generaliter enim materia cujuscumque contractus est res illa, de qua contrahitur; ergo. Cæterum, quod traditio legitima corporum sit materia proxima hujus Sacramenti, probatur à simili: sic quippe etiam in Sacramento Ordinis, traditio materiæ remotæ censetur esse materia proxima ipsius, ergo idem dicendum in proposito.

Forma Sa-
cramenti
Matrimo-
nij, quæ?

15. **CONCL. II.** Forma Sacramenti Matrimonij sunt ipsorum contrahentium verba, vel alia signa externa verbis æquivalentia, & mutuum consensum internum, atque traditionem illam corporum sufficienter exprimentia. Ita communis. Tum quia & in cæteris Sacramentis forma consistit in verbis. Tum quia generatim forma contractuum solent esse verba, vel alia signa verbis æquivalentia, quæ sufficienter exprimunt internum consensum contrahentium.

An id mu-
tus, & sur-
dus, contra-
here valeat?

16. Additur, *vel alia signa verbis æquivalentia*. Quia mutus, etsi loqui non valeat, nihilominus matrimonium contrahere potest: *Cum quod verbis non potest, signis valeat declarare*, ut dicitur *etiam apud de Sponsalibus*. Ubi Pontifex hoc ipsum admittit de muto & surdo, dummodò hic sit compos rationis, & sufficienter intelligat, quid agatur.

Natus, & si-
gnus, cur pro-
prie Legis,
forma suffi-
cienter in hoc
Sacramen-
to, & non in
alijs?

17. Nec obstat, quòd in Baptismo, & alijs Sacramentis non proprie Legis, pro forma requirantur verba propriè dicta, neque sufficienter natus, aut alia signa verbis æquipollentia. Disparitas enim est: quia Sacramentum Matrimonij est institutum à Christo per modum contractus, quinimò ipsamet legitimus contractus matrimonialis ad statum Sacramenti elevatus; ergo, cum cæ-
teroquin

teroquin ad contractum hujusmodi sufficiant signa verbis æquivalencia, non mirum, quòd hæc etiam sufficiant ad Sacramentum matrimonij. Secus fit in alijs Sacramentis, utpote quæ non fuerunt instituta à Christo per modum contractus.

18. CONCL. III. Minister Sacramenti Matrimonij, proprie sunt ipsimet contrahentes; ambo quidem adæquatè, singuli autem terminadæquatè. Ita communis, ac præsertim doctus 4. dist. 26. §. de ministro, ubi ait, quòd ipsimet contrahentes ministrant sibi hoc Sacramentum, vel mutuò, vel uterque sibi: integrant tamen unum ministrum, sicut idem priùs dixerat de forma. Ratio est: quia ille est minister hujus Sacramenti, qui est minister contractus matrimonialis, utpote quem Christus elevavit ad rationem Supernaturalem Sacramenti: atqui minister illius contractus, sunt ambo contrahentes; ipsi enim per mutuum consensum faciunt contractum; ergo.

19. Dices. Laicis, ac præsertim fæminis, non competit administratio Sacramentorum; ergo non videtur, quòd contrahentes sint minister hujus Sacramenti. Resp. antecedens esse verum duntaxat de illis Sacramentis, quæ requirunt ministrum consecratum, non autem de Matrimonio, utpote quod non requirit ministrum consecratum. Accedit, quòd in casu necessitatis possit fæmina baptizare: unde patet, non omnia Sacramenta requirere Ministrum consecratum, quamvis reliqua quinque talem requirant.

20. Urgebis. Si contrahentes sunt minister hujus Sacramenti, ergo ipsi, si in statu peccati mortalis contrahant, duplex committent peccatum mortale; unum quidem, quatenus indignè recipiunt hoc Sacramentum, ut omnes fatentur; & alterum, quatenus indignè ministrant sibi ipsis hoc Sacramentum consequens videtur absurdum, & contra communem sensum hominum; ergo. Respondent non pauci, concessâ sequelâ, ob rationes allatas, negando minorem. Sed ijs non obstantibus, Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 6. num. 4. verius esse censet, tales non committere duplex peccatum mortale, sed duntaxat unum, in quantum videlicet hoc Sacramentum indignè suscipiunt; non autem, quatenus illud indignè ministrant: cum non sint ministri ad id munus specialiter consecrati, sed potiùs illud sibi invicem ministrant ex necessitate quadam, eò quòd non nisi per mutuum contrahentium consensum perfici queat. (c)

21. CON-

Ministeres. 119, sunt ipsi contrahentes.

solvitur instantiæ

An contrahentes in statu malo committant duplex peccatum mortale?

(c) Concor- dant dicta Tract. 14. Dist. 1. n. 45.

Parochus
assistens Ma-
trimonio,
proprie non
est ejus mi-
nister.

21. CONCL. IV. Parochus, vel alius Sacerdos de ejusdem
licentiâ, juxta præscriptum Concilij Tridentini *Sess. 24. cap. 1. de
Reform. Matr.* assistens Matrimonio, illudque benedicens, proprie
non est minister hujus Sacramenti, sed potius assistit ut Testis au-
thorizabilis. Ita Fagnanus *c. Quod nobis. n. 54. de Clandest. desponsat.*
& alij. Ratio est: quia Matrimonium clandestinum, aut cele-
bratum sine præsentia Parochi, olim erat validum, & ratum, at-
que defacto est tale in locis, ubi citatum Decretum Concilij Tri-
dentini nunquam fuit publicatum, aut receptum; ergo hoc ipso
Parochus non est minister: nam sine ministro Sacramentum
confici nequit.

Assistit so-
lùm ut Te-
stis auctori-
zabilis.

22. Sequitur proinde, quod Parochus, vel alius Sacerdos
de ejus licentiâ assistens Matrimonio, proprie non sit minister hu-
jus Sacramenti, sed duntaxat Testis auctorizabilis illius: hoc est,
talis, qui nomine, atque auctoritate Ecclesiæ assistere, & cætero-
quin in contrahentes habere debet jurisdictionem specialem, vel
saltem ab habente istam recepisse licentiâ assistendi, ut si secus
fieri contingeret, contrahentes per Concilium Tridentinum red-
diti fuerint omnino inhabiles ad sic contrahendum. (d)

(d) *Plura
de hoc in-
fra Dist.
14. n. 134.
136. &
199.
Quomodo
proferat
æcclæ verba?*

23. Dices. Parochus, aut ille alius Sacerdos, juxta præscri-
ptum Concilij Trident. *loc. cit.* dicit ad virum & mulierem, mu-
tuo eorum consensu intellecto: *Ego vos in matrimonium conjungo in
nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*: vel saltem alijs utitur ver-
bis, juxta receptum cujusque Provinciæ Ritus; ergo est mini-
ster utpote proferens hujusmodi formam. Resp. negando con-
sequentiam: nam verba ista non proferuntur à Sacerdote per
modum formæ (hæc enim sunt verba, vel signa verbis æqui-
valentia, ipsorum contrahentium) sed adhibentur solum per mo-
dum cujusdam precatationis, ac Cæremoniæ Ecclesiasticæ, qua
confirmatur, approbatur, atque in facie Ecclesiæ rata habetur il-
la mutua traditio, & acceptatio corporum.

Hæc n. inter-
quiritur ad
valorem Sa-
cramenti.

(e) *Ut di-
cetur Dist.
14. n. 137.
Parochus as-
sistens, an
possit dici*

24. Interim hujusmodi verba non necessariò requiruntur
ad valorem Sacramenti: subsisteret enim Sacramentum, licet
Sacerdos assistens nullum proferret verbum, imò etiam positivè
contradiceret (e) ac proinde is proprie non est Minister hujus Sa-
cramenti. Dicitur, *proprie*. Nam, si quis cum Gobat *tract. 10.
Theol. Experim. num. 396.* & quibusdam alijs, velit dicere, quod
Sacerdos utpote ex officio assistens, atque ratificans dictum con-
tractum matrimonialè, sit minister accidentalis, sive secunda-
rius.

rius huius Sacramenti, non est de verbis litigandum, cum con-

Minister secundarius?

25. Infertur proinde cum Sanchez cit. disp. 6. n. 5. & alijs, quod Sacerdos in statu peccati mortalis assistens Matrimonio, vel Nuptias benedicens, non peccet de novo mortaliter. Neque enim Sacerdos est minister conficiens hoc Sacramentum: simulque benedictio illa non est Sacramentum, sed duntaxat quid Sacramentale.

An peccet mortaliter assistens in statu malo?

26. Quæres, an Matrimonium possit contrahi per Procuratorem? Resp. affirmativè; adeò quidem, quod Matrimonium per Procuratorem, ad hoc speciale mandatum habentem, contractum inter Fideles, habeat veram rationem Sacramenti. Ita Sanchez lib. 2. de Matr. disp. 11. cum alijs passim. Idque patet ex cap. ult. de Procuratoribus in 6. ubi approbatur Matrimonium celebratum per Procuratorem, ad hoc speciale mandatum habentem (nam generale non sufficit) dummodò is antea non fuerit revocatus, ne quidem ignoranter. Cum igitur Concilium Tridentinum circa hoc nihil immutaverit, id ipsum valebit etiam hoc tempore; & quidem non solum in ratione contractus, sed etiam in ratione Sacramenti, eò quod Christus contractum matrimoniale legitimum inter Fideles elevaverit ad rationem Sacramenti. Accedit praxis, ac sensus Ecclesiæ, quæ defacto permittit publicè celebrari Matrimonia per Procuratores, ad hoc habentes speciale mandatum, præsertim inter Magnates.

Matrimonium, an possit contrahi per Procuratorem?

Q U Æ S T I O III.

An, & qualis consensus requiratur ad valorem Matrimonij?

27. CONCL. I. Ad valorem Matrimonij omninò requiritur liber ac mutus consensus contrahentium, verbis aut alijs signis exterioribus sufficienter expressus. Ita unanimis Doctorum; atque habetur c. Tua nos. de Sponsalib. ubi ob defectum consensus ex parte alterius, matrimonium declaratur esse nullum. Quia (inquit Pontifex) sine consensu cetera nequeunt for-

Ad valorem Matrimonij requiritur liber ac mutus consensus.

28. CONCL. II. Etsi ad validitatem Matrimonij requiratur aliqua simultas mutui consensus de præfenti ex parte contrahentium,

Qualis simultas mutui consen-

Y y y y y

si contra-
hentiam
sufficiat ?

hentium, ea tamen non necessario debet esse physica, sed sufficere moralis, qualis sufficere solet ad contractum legitimum. Ita Scotus 4. dist. 26. Maiorius cit. disp. 20. num. 31. & alij; atque concordant dicta superius Dist. 1. num. 26. & 30. Hinc quippe Matrimonium potest contrahi per Procuratorem, imò & per litteras; & consequenter non necessario requiritur simulas physica consentium, sed sufficit moralis. Censetur autem consensus tamdiu moraliter perseverare, donec expressè, vel saltem implicite revocetur: quod tum ex intentione ac dispositione contrahentis tum ex modo consentiendi, ac varijs circumstantijs discerni debet.

Matrimo-
nium ex
metu gravi
ac injustè
incusso con-
tractum i-
pso jure
nullum est.

29. CONCL. III. Consensus metu gravi, atque injustè incusso extortus, non sufficit ad valorem Matrimonij; quinimò istud ex tali metu contractum, est ipso jure nullum tam in Foro externo, quam conscientie. Ita Scotus 4. dist. 29. Sanchez lib. 4. dist. 12. & communis. Idque patet ex o. Veniens. il. 2. & c. Cum locum. de Sponsalib. ubi Pontifex hujus rationem reddit: quia (inquit) locum non habet consensus, ubi metus, vel coactio intercessit: atque Matrimonium solo consensu contrahitur; ergo.

Idem di-
cendum de
Sponsalibus.

30. Et hoc ipsum communior, & probabilior Doctorum, quos citat, & sequitur Sanchez cit. lib. 4. disput. 13. extendit ad Sponsalia de futuro ex metu injusto, & cadente in virum constantem contracta; quòd nimirum & ipsa irrita sint ipso jure, si- que non inducant impedimentum Justitiæ publicæ honestatis. Tum quia connexorum idem est iudicium, arg. c. Translato. de Con- stitut. Tum quia Sponsalia metu contracta, si semel valent, non possent amplius per sententiam Judicis ex toto, & quoad om- nem suum effectum rescindi, cum semper remaneret impedi- mentum Justitiæ publicæ honestatis: unde cessat hic ratio, quæ militat de alijs contractibus. Accedit textus c. Ex litteris. de De- sponsat. impuber. ubi Sponsalia impuberum de præsentis (qualia olim habebant vim Sponsalium de futuro) censentur irrita, & nul- lius obligationis, eò quòd fuerint contracta ex gravi metu, atque à puella invita, & minis parentum impulsâ.

Coacta vo-
luntas est
voluntas,
quomodo
intelligen-
dum ?

31. Nec obstat illud vulgatum Juris-Consultorum: Coacta voluntas est voluntas. Resp. enim, id procedere regulariter lo- quendo, ac præsertim in contractibus civilibus, ubi per rescissio- nem actus, sententiâ Judicis factam, totum damnum facile recu- perabile est. Secus dicendum in Matrimonio, ac Sponsalibus, utpote,

utpote, si semel valerent; perpetuo inducentibus impedimentum iustitiæ publicæ honestatis: Item & in Professione Religiosa, ac nonnullis alijs (f) ubi ob speciales rationes requiritur omnimoda libertas, neque sufficit voluntas coacta. Idque vel Jure naturali (prouc loquendo de Matrimonio, censent Doctor Subtilis 4. dist. 29. q. un. §. De secundo. D. Thomas, D. Bonaventura, pluresque alij) vel saltem Jure Ecclesiastico, prout volunt quidam alij apud Sanchez loc. cit. disp. 14.

32. Dicitur notanter n. 29. consensus metu gravi. Nam secus dicendum de metu levi: hic enim non sufficit ad invalidandum Matrimonium. Et additur, atque injuste incusso. Si enim metus, ceteroquin gravis, iuste incussus fuit, non obstat valori matrimonij: uty. g. si Episcopus minetur Titio excommunicationem, nisi Bertham; cum qua prius habuit Sponsalia, accipiat in uxorem; aut si Judex sub iustis poenis cogat aliquem ad ducendam puellam; quam defloravit; vel si quis metu gehennæ, sive ob remorsum conscientie adigatur ducere quandam in uxorem, &c. Per hujusmodi enim metum, utpote iuste incussum, non invalidatur Matrimonium. Sanchez lib. 4. de Matr. disp. 13. cum communi. Tandem subditur, extortus. Nam dicta in Conclusionē non solum procedunt, quando reveratē tempore contractus deerat consensus internus (tunc enim ob defectum interni consensus nullum foret Matrimonium) sed etiam, quando is tunc adest, verum non nisi metu gravi, atque injuste incusso extortus.

33. CONCL. IV. Etsi non pauci probabile esse existiment, metum reverentialem sufficere ad irritandum Matrimonium; nihilominus probabilius est, solam reverentiam erga Majores, sive metum reverentialem, non sufficere ad reddendum Matrimonium irritum, nisi simul accesserint sævicia, vel graves minæ parentum, aut Majorum; vel preces importunæ. Ita Sanchez cit. lib. 4. disp. 6. & 7. Mastrius in 4. disp. 7. num. 123. ac seqq. & plures alij, quos citant.

34. Ubi notandum, quod per Metum reverentialem hoc loco non intelligatur metus ille, seu verecundia, quæ naturaliter inest filijs respectu parentum, atque aliorum, quibus debetur reverentia: Sed in proposito ille censetur Metus reverentialis, quando filius animo prorsus repugnante, & quasi coactus, consentit in matrimonium sibi à patre oblatum; non audens præ pudore ac reverentia contradicere, timendo, ne patrem offendat. aut

Yyyyyy z

alium z

(f) Vide
Tract. 10
Dist. 1. n. 29. & Tract.
8. Dist. 1. n. 18. & seqq.
Quid de metu levi, aut iuste incusso?

Metus reverentialis, an irritet Matrimonium?

Metus reverentialis, quis?

Ad eum
quandoque
accedunt
importunæ
preces, mi-
næ, aut sæ-
vitia paren-
tum.

alium, cui debetur reverentia. Et ad huiusmodi Metum reverentialem quandoque accedunt frequentes, ac importunæ preces, vel blanditiæ parentum: ut si parentes assidue, atque importunè sollicitent filium de tali incundo matrimonio, aut ad hoc obtinendum sæpè sæpiùs etiam blanditias adhibeant. Quandoque verò Metui reverentialem superveniunt graves minæ, vel etiam sævitia parentum: ut dum imperio parentis, aut Superioris, junguntur verbera, vel mala tractatio, asperitas vultus, graves minæ diminuendæ v. g. hæreditatis, quas ille creditur executurus; aut quando timetur diu duratura indignatio parentis, vel alterius personæ, à qua plurimùm pendet fortuna filij. His prænotatis,

Ratio Con-
clusionis,

35. Probatur Conclusio. Quia solus Metus reverentialis, nisi minæ, verbera, aut alia huiusmodi adjungantur, non cadit in constantem virum; ergo nec annullat contractum matrimoniale. Secùs dicendum, si ad eiusmodi Metum reverentialem accedant sævitia, vel graves minæ parentum, aut Majorum: tunc enim meritò censetur eiusmodi metus esse cadens in virum constantem, eò quòd ab his admodùm pendeat fortuna filiorum, etiam per totum quandoque vitæ decursum. Et hoc idem dicendum de precibus importunis (per has intelligendo non quascunque preces, sed eas solùm, quæ sunt instantissimæ, sæpiùsque repetitæ, ac inculcatæ) si sunt conjunctæ Metui reverentialem. Siquidem ex una parte eiusmodi importunitas parentum, vel Majorum, petentium valdè urget, vexat, quin & subiectos quandoque opprimit: ex altera verò parte reverentia eis petentibus debita, timorque ipsos offendendi, haud leviter instat. Ergo non immeritò ambæ huiusmodi causæ in simul conjunctæ, censentur efficere, metum cadentem in virum constantem: nam, *quæ non profunt singula, multa juvant*, arg. l. Instrumenta, C. Probation. junctâ Glosâ ibidem.

Consensus
parentum
non requi-
ritur ad va-
lorem Ma-
trimonij.

36. CONCL. V. Quamvis omninò decens sit, & conveniens reverentiæ parentibus debitæ, ut filij matrimonium incuti, consensum parentum reverentialem requirant: nihilominùs ad illius valorem consensus parentum, vel Curatorum, absolute loquendo non est necessarius. Conclusio quoad alteram partem desumitur ex S. Scriptura *Tobiac. 7.* ubi Tobias junior de consilio Angeli, sine parentum scitu, & assensu, legitimum matrimonium contraxisse legitur. Concordat textus *c. Sufficiat.*

siat. 27. q. 2. ubi Glossa notat, quod in matrimonio consensus parentum requiritur ex honestate, non ex necessitate. Idiplum novissime declaravit Concilium Trident. Sess. 24. de Reform. matrim. cap. 1. ubi eos anathemate damnat, qui falso affirmant, matrimonia, a filijfamilias sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse.

37. Cæterum prior pars, videlicet, quod filij matrimonium celebraturi, parentum, aut (ijs jam defunctis) Curatorum consensum, si fieri poterit, ex decencia, reverentia, & honestate requirere, atque obtinere debeant, est certa. Nam ipsamet ratio naturalis, & regula humani convictus planè demonstrant, quod proles inconsultus, aut rationabiliter invitis parentibus, rem ad eò gravem, & unde totius vitæ institutum pendet, aggredi non debeant. Atque ideò proles sine consilio, ac consensu parentum contrahentes, nisi iustâ causâ speciali excusentur, non carent omni culpâ. Imò non pauci Doctores, quos citat, atque (loquendo de non adhibito parentum consilio) sequitur Sanchez cit. lib. 4. disp. 23. num. 9. & 10. censent, id esse peccatum mortale; cum sit res gravis, & multis periculis exposita. Verum alij peccatum duntaxat veniale in hoc agnoscunt, eò quod filius, cæteroquin ingenuus, in electione statûs sit sui juris: dummodò non concurrant aliæ circumstantiæ, ob quas etiam mortaliter in hoc delinqui potest; utputà si ex talibus nuptijs essent oritura jurgia, dissensiones, scandala, &c. Herincx disp. 3. de Matrim. n. 8. citans alios.

Decertant enim
eadem re-
quirere, ac
obtinere.

Alioquin
peccatur.

38. Additur superius, nisi iustâ causâ excusentur. Hac enim existente nullum per hoc committeretur peccatum: utputà si parentes (idemà potiori dicendum de Curatoribus) tentarent filium molesto, vel nimis difficili matrimonio copulare; tradendo v. g. sibi feminam ægram, imprudentem, aut durioris cervicis, cum qua versimiliter non esset pacem habiturus: aut si indiscretè vellent impedire matrimonium planè dignum, & utile: vel negligerent, sive nimium differrent ei de convenienti matrimonio providere. Nam tunc existente tali iustâ causâ fatentur omnes, filium non peccaturum, quamvis ineat matrimonium, parentibus invitis: cum hi sint irrationabiliter inviti; si- mulque proles, cæteroquin ingenuæ, quoad electionem statûs existant sui juris.

Nisi iustâ
causâ excu-
set.

Yyyyyy3

QUE

QUÆSTIO IV.

Utrum sit licita Pluralitas Uxorum?

Unitas Matrimonij duplex.

39. **Q**uæstio præfens sub alijs terminis, videlicet, de Unitate Matrimonij, non raro proponi solet. Pro cuius resolutione sciendum, quòd Unitas Matrimonij duplex considerari possit, videlicet, vel respectu ejusdem temporis, vel in ordine ad diversa tempora. Priori unitati, juxta quam matrimonium ita debet esse unum, ut non possit idem vir habere simul plures uxores, neque eadem mulier plures viros, opponitur Polygamia, quæ est simultanea pluralitas uxorum. Posteriori modo opponitur unitati matrimonij Bigamia, Trigamia, &c. dum scilicet quis successivè duas, tres, aut etiam plures accepit uxores, contrahendo secundas, tertias, aut ultiores Nuptias.

Polygamia, & Bigamia, Trigamia, &c. quid? Polygamia, seu pluralitas simultanea uxorum, est prohibita.

40. **CONCL. I.** Polygamia, seu pluralitas simultanea uxorum, in Lege Evangelica jure Divino est prohibita. Ita omnes Catholicis; & habetur c. Gaudemus, de Divortijs, estque novissimè definitum in Concilio Trident. Sess. 24. can. 2. his verbis: Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nullà lege Divinà esse prohibitum: anathema sit. Idem probatur ex S. Scriptura; ut Matth. 19. Marci 10. & Ephes. 4. ubi de conjugato dicitur, atque renovatur illud præceptum Genes. cap. 2. positum: Adhæbit uxori suæ, & erunt duo in carne una; Nam Sacer Textus ibidem non dixit: Erunt tres, vel plures, sed duos, nec dixit, Adhæbit uxoris, sed uxori; uti notat, atque argumentatur Pontifex in cit. c. Gaudemus, de Divortijs. Confirmatur Conclusio ex illis verbis Christi, Lucæ 16. Omnis, qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur: & qui dimissam a viro ducit, mœchatur. Si ergo juxta Christi præceptum, uxore dimissâ duci alia de jure non potest; ergo à fortiori, neque ipsâ retentâ: per quod evidenter apparet, pluralitatem simultaneam uxorum in Lege Evangelica reprobari.

Solitur in scriptura de Patriarchis veteris Testamenti.

41. Nec obstat, quòd Abraham, Jacob, alique Sancti Patriarchæ, in veteri Testamento plures simul uxores habuisse legantur. Resp. enim conformiter cit. c. Gaudemus, & communi Theologorum, illud Divinâ revelatione, atque dispensatione, Sanctis illis Patriarchis fuisse concessum. Et id quidem factum creditur ob paucitatem Fidelium, ut nimirum hoc modo vera Fides, & agnitio unius DEI, coeli terræque Conditoris, quæ ob

grassantem tunc unde quaque idololatriam propemodum extinguebatur, saltem in posteris Abraham conservaretur.

42. CONCL. II. Pluralitas successiva uxorum post mortem prioris conjugis licita est inter Christianos, & valida. Patet hoc tum ex perpetuo sensu, & praxi Ecclesiae; tum ex illo Apostoli, 1. Corinth. 7. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit: quod si dormierit vir ejus, liberata est; cui vult, nubat, tantum in Domino.* Et hoc non solum de secundis, sed etiam de ulterioribus Nuptiis intelligendum est: unde nec Christus *Matth. 22.* damnavit mulierem, quod septem viros legitimè habuisset; nec Samaritanam, quod quinque, *Joan. 4.*

Pluralitas
successiva
uxorum, est
licita.

43. Nec obstat, quod Legibus Civilibus secundae Nuptiae sint exorsae, & varijs poenis afficiantur; imò mulier nubens intra annum luctus (hoc est, infra annum à morte mariti) notetur Infamia, *lib. 1. & 2. C. de Secundis Nuptiis*, & alibi. Resp. enim, hanc poenam Infamiae jure Canonico esse sublatam, *cap. penult. & ult. de Secundis Nuptiis*; eò, quod mulier sic nubens concessa sibi ab Apostolo utatur potestate.

Quid de Legibus Civilibus?

44. Verum quidem est, quod primae Nuptiae magis probentur, quam secundae, *c. Nuptiarum, 27. q. 1. & c. Quomodo, 31. q. 1. & alibi.* Unde etiam secundae Nuptiae inducunt Bigamiam, *cap. 1. & seqq. de Bigamis non ordinandis.* Neque secundae Nuptiae benedicuntur, *cap. 1. & 3. de secund. Nuptiis*, cum concordantijs: cum enim alter contrahentium saltem in primis Nuptiis fuerit benedictus, eaque benedictio semper duret, non est iteranda. Intellige, nisi consuetudine contrarium alicubi sit introductum. *Navarrus cap. 22. Manual. n. 83.*

Secundae
nuptiae non
ita probantur
sicut
primae.

45. CONCL. III. Uxor non certificata de morte viri prioris, & e contra, nequit contrahere cum alio, etiamsi facta diligentis inquisitione ignoret, quid contigerit circa maritum pluribus jam annis non comparentem. Ita habetur decisum *c. In praesentia, de Sponsalib.* ubi Papa consultus, quid agendum faminis adhuc juvenibus, quae viros suos causa captivitatis, vel peregrinationis absentes, ultra septennium praestolatae sunt: nec certificari possunt de vita, vel morte ipsorum, licet super hoc inquisitionem adhibuerint diligentem; Respondit, quod quocumque annorum numero ita remaneant, viventibus viris suis non possunt ad aliorum consortium canonicè convolare: nec auctoritate Ecclesiae permitti contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum.

Uxor non
certificata
de morte
viri, nequit
contrahere
cum alio.

Idem dic-
tum de
XIII.

46. Et hoc ipsum in viris observandum esse, absentibus uxoribus, declaratur c. Dominus, de Secundis Nuptijs, ibi: *Nullus a modo ad secundas Nuptias migrare presumat, donec ei constet, quod ab hac vita migraverit conjunx eius.* Ratio est: quia stante dubio de morte conjugis, prius Matrimonium stat in possessione. Accedunt plurima inconvenientia, quæ ex secundis Nuptijs, temerè, seu non habitâ certâ noticiâ de morte prioris conjugis iniris, provenire solent.

Cautela Ri-
tualium
Dioecesa-
norum cit.
ca hoc.

47. Quinimò his de causis Ritualia Dioecesana rectè alicubi monent Parochos, ne facilè ad contrahendum Matrimonium admittant vagos & peregrinos, & qui incertas fedes habent, non habitâ prius Ordinarij licentiâ. Neque item eos, qui antea conjugati fuerunt, ut sunt uxores militum, & captivorum, vel aliorum, præsertim peregrinantium, nisi habitâ certâ noticiâ de morte prioris conjugis: aut in casu, quo non adsunt indubitata talis mortis testimonia, causa ad Ordinarium deferatur, ejusque judicium & consensus requiratur; ne alioquin ex incentivo libidinis, ac postposito DEI timore, facilius contingat, secundas Nuptias iniri non habitâ certâ noticiâ de morte prioris conjugis.

Quid, si mu-
lier depo-
nat, mari-
tam se vi-
dente obij-
se?

48. Quæres, quid agendum, si quædam mulier deponat, aut etiam juramento firmare velit, conjugem suum, se vidente, atque præsentè, tali tempore mortuum, atque sepultum fuisse? Resp. Eam absque alijs testimonijs, vel indicijs (secus, si talia præsertim gravia concurrant) non esse audiendam: quia *nullus idoneus testis in re sua intelligitur*, l. Nullus. ff. de Testibus. Accedit, quod juramentum suppletorium probationis neque deferendum, neque admittendum sit absque semiplena probatione, & alioquin, si præstaretur, nulla eius habenda sit ratio. Gobat tract. 9. Theol. Experim. num. 211. ubi hoc declarat casu quodam Hungarico.

Dubitans
de morte
conjugis,
si
contrahat,
non potest
petere de-
bitum.

49. CONCL. IV. Si quis, vel aliqua, dubitans de morte prioris conjugis absentis, contrahere præsumserit, ei, quæ sibi nupsit, debitum conjugale reddere tenetur, id tamen exigere non potest. Ita habetur expressè cit. cap. Dominus, de Secundis Nuptijs, etque communis Doctorum. Ratio est: quia, cum alter conjunx supponatur bonâ fide contraxisse (nam, si etiam ipse sci visset incertitudinem mortis prioris conjugis, neuter posset petere debitum) stante dubio non est privandus jure suo; cum licet in possessione juris conjugij, ac stante dubio melior sit con-

conditio possidentis. Secus dicendum de eo, qui malâ fide, seu dubitans de morte prioris conjugis, contraxit; nam semper in possessione stat prius Matrimonium contra ipsum: unde perseverante conscientia suâ dubiâ, & nisi hæc per acquisitam certam notitiam de morte prioris conjugis deponatur, is peccaret petendo.

50. Dices. Ergo stante tali dubio neque poterit reddere alteri petenti. Resp. negando sequelam. Etenim, si reverâ conjunx prior mortuus fuisset, Matrimonium cum altera (servatis cæteroquin servandis) contractum, esset validum, non obstante alterius dubio: quia satis est, quod à parte rei conjunx sit mortua, sicque Matrimonium contrahi possit. Proinde parti innocenti, seu quæ bonâ fide contraxerat, jus suum, perseverante illo dubio, negandum non est.

Cur possit reddere parti innocenti?

51. Quod si verò ex postfacto, quocunque tandem tempore, vel casu, conjunx absens redierit, aut eum superstitem esse contiterit, omninò necesse est, ut, qui alterum Matrimonium contraxerat (quod non obstante bonâ fide, ipso jure irritum fuit) relictis adulterinis complexibus ad priorem conjugem revertatur; prout notatur *cit. cap. Dominus. de secund. Nupt.* cum concordantijs. Si tamen ejusmodi Matrimonium fuit contractum ex judicio & assensu Ecclesiæ, filij ex ipso nati reputantur legitimi, & admittendi ad hæreditatem, *arg. c. Perlatum. Qui filij sint legitimi.*

Quid si postea conjunx superstes redeat?

Num filij legitimi?

QUÆSTIO V.

De Indissolubilitate Matrimonij.

52. **M**atrimonium dupliciter intelligi potest esse Indissolubile, nimirum vel quoad vinculum, vel quoad thorum & cohabitationem. De Indissolubilitate Matrimonij hoc posteriori modo acceptâ, dicetur ex professo *Quæst. VII.* per totum: de priori autem impræsentiarum agitur, investigando, an, & quomodo Matrimonium sit indissolubile quoad vinculum; adeò, ut illo semel legitime contracto, non liceat conjugibus ab eodem recedere, atque ad alias nuptias vivente adhuc priore conjugè transire. Hoc prænotato, sic

Matrimonium dupliciter potest intelligi indissolubile, quomodo?

zzzzzz

53. CONCL.

Matrimo-
nium om-
ne est indif-
solubile
propria
contrahen-
tium au-
thoritate.

53. CONCL. I. Matrimonium omne est indissolubile ac perpetuum, adeo ut propria contrahentium autoritate dissolvi nequeat. Ita communis; & aperte traditur à Concilio Trid. Sess. 24. in principio, ubi ait: *Matrimonij perpetuum, indissolubileque nexum primus humani generis Parens Divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: quam. obrem relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhaerebit uxori suae, & erunt duo in carne una, Gen. 2. Idem patet ex definitione Matrimonij num. 4. allata, ibi: individuum vita consuetudinem continens. Hinc cap. ult. de Conditionib. appositis &c. dicitur, quod conditio de dissolubilitate matrimonij apponita, sit contra substantiam conjugij. Accedit ratio: quia hujusmodi nexum indissolubilem matrimonij exigit bonum prolis, cujus bonae educationi plurimum obesset incertitudo, atque separatio parentum.*

Etiā lo-
quendo de
matrimonio
Infidelium.

54. Et hae quidem rationes procedunt de quocunque Matrimonio, etiam Infidelium, adeo, ut ipsi quoque infideles nequeant Matrimonium pro libitu, & propria autoritate dissolvere: cum Lex Divina, ab origine Mundi lata, & per Protoplasten promulgata, obliget omnes.

Omnis
res, per
quascun-
que causas
nascitur,
per easdem
dissolvi-
tur,
explicatur.

55. Nec dicas. *Omnis res, per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur, cap. 1. de Reg. Juris: atqui Matrimonium mutuo contrahentium consensu nascitur; ergo eodem pariter dissolvitur. Resp. enim, Regulam illam procedere potissimum de obligationibus & contractibus temporariis, qui, cum solo mutuo consensu fiant, eodem etiam dissolvuntur: secus dicendum de spiritualibus obligationibus (sic enim obligatio, & Character Baptismi, vel Ordinis, nequit amplius mutuo consensu dissolvi) ac praesertim de Matrimonio, quod ex Divina institutione indissolubile est; & cujus dissolubilitas plurimum praedicta ter bono prolis. Et hae quidem vera sunt, loquendo de dissolutione Matrimonij propria contrahentium autoritate facta: num autem illud, extra casum mortis alterius conjugum, in nonnullis casibus autoritate Divina aliquando fuerit, vel sit defecto dissolubile quoad vinculum, Quæstio remanet.*

Libellus
Repudij,
an olim fue-
rit licitus
Judæis?

56. CONCL. II. Olim in Lege veteri, seu Mosaica, licitum fuit Judæis Repudium uxoris; idq; ob specialem dispensationem Divinam, qua DEUS per manum Moysis, propter duritiam Populi Judaici, & ad evitanda uxoricidia, concessit ipsis *Deuter. 24.* scribere Libellum Repudij, ita ut Judæi hoc facientes non

non peccaverint. Ita Scotus in 4. dist. 33. q. 3. & probabilior Doctorum, quamvis non desint oppositum tenentes. Ratio est: quia Moyses promulgavit Legem DEI; atque idè, quos ille per Legem à se promulgatam separavit, seu separari permisit, etiam DEUS separavit, seu separari permisit. Unde juxta *cit. cap. Deuter. 24.* licuit uxori sic dimittæ alterum maritum ducere; & consequenter per dationem Libelli Repudij, verè quoad vinculum fuit dissolutum prius Matrimonium in Lege veteri.

57. CONCL. III. Matrimonium inter Infideles contractum defacto dissolvi potest, quoad vinculum, si unus conjugum convertatur ad veram Christi Fidem, alter verò nolit converti, neque cohabitare converso sine injuria Creatoris, hunc videlicet blasphemando, aut sollicitando conversum ad Infidelitatem. Ita certa, & communis omnium Theologorum, & Canonistarum; atque habetur decisum *c. Si infidelis. & c. Quanto. de Divor. tjs.* Idem deducitur ex illo 1. Corinth. 7. *Si infidelis discedit, discedat: non enim servituti subjectus est frater, aut soror, in hujusmodi.* Unde patet, quòd hæc facultas solvendi matrimonium, Fidei ad Fidem converso concessa fuerit à Christo suâ supremâ auctoritate, & ab Apostolo Paulo *loc. cit.* promulgata; prout Ecclesia Catholica hæctenus semper intellexit, & intelligit.

58. CONCL. IV. Matrimonium ratum Fidelium, seu Christianorum, nondum tamen consummatum, dissolvitur quoad vinculum per ingressum alterius conjugis in Religionem; ita ut conjux in sæculo relicta, emissâ per consortem Professione, licitè possit transire ad alias nuptias. Ita communis Doctorum Catholicorum; & habetur non solum *c. verum. & c. Ex parte tua. de Conversion. conjugat.* sed etiam novissimè definitum fuit in Concilio Trident. *Sess. 24. can. 6.* his verbis: *Si quis dixerit, matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem Religionis professionem alterius conjugum non dirimi: anathema sit.*

59. Secus est dicendum de Voto Castitatis solemnizato per susceptionem Ordinis Sacri, utputà Subdiaconatûs, Diaconatûs, &c. Quamvis enim hujusmodi Votum impediât matrimonium contrahendum, & dirimat postea contractum; tamen non sufficit ad dissolvendum matrimonium prius contractum, licet necdum consummatum: *Cum nec jure Divino, nec per sacros reperiatur Canones hoc statutum;* prout argumentatur atque declarat Joannes XXI. in Extravag. *Antiqua. de Voto & voti redempt.* sive sum. Multò minùs quoad vinculum dissolvitur Matrimonium antea plex-

ZZZZZZ 2

contra-

Quo jure illud privilegium Competat Professioni Religioſæ?

contractum, & non consummatum, per Votum simplex Caſtita-
tis, *text. clar. cit. c. Ex parte tua, de Converſ. conjugat.* Nam di-
ctum privilegium eſt ſpeciale Professioni Religioſæ, ſive Jure
Divino, atque ex Chriſti institutione eidem conceſſum; uti cum
ſuis cenſet Doctor Subtilis *4. diſt. 31. q. 1.* ac ſequitur Sanchez
lib. 2. de Matrim. diſp. 19. citans plures alios: eò quòd initium
hujus privilegij non reperiatur in Jure Eccleſiaſtico, ſed exterà
primordijs Eccleſiæ; atque deſumatur ex facto Chriſti, vocan-
tis Joannem Apoftolum, & Evangeliftam, à nuptijs ad Apoſto-
latum, *Joan. 1.* Sive ſaltem Jure Eccleſiaſtico, licet antiquiſſimo,
prout vult Fagnanus *c. Ex parte. n. 8. de Converſ. conjugat.* cum qui-
buſdam alijs.

Matrimo-
nium ratum
poſteſt etiam
diſſolvi di-
ſpenſatione
ſſ. Pontifi-
cis.

60. CONCL. V. Matrimonium ratum, non consumma-
tum, extra caſum Professionis Religioſæ poſteſt etiam alià gravi,
& juſtâ de cauſâ, diſſolvi auctoritate ſeu diſpenſatione Summi
Pontificis, ita ut ambo conjuges licetè poſſint ad alia vota trans-
ire. Ita D. Antoninus, Cajecanus, Bellarminus, Bonacina, Na-
varrus, & plurimi alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *cit. lib. 2.
diſp. 14.* & Maſtrius *in 4. diſp. 7. num. 198.* aſſerens, hanc modò
eſſe communem, ac probabiliorẽ ſententiam, magiſque Pon-
tificiæ Authoritati in re juſta favorabilem.

Probatur
Concluſio.

61. Fundatur hæc Concluſio in illa generali poteſtate pa-
ſcendi Oves, ſeu Fideles, à Chriſto Domino conceſſâ D. Petro,
ejusque legitimis Succeſſoribus, *Joan. 21. ibi: Paſce oves meas.* Quæ
verba Chriſtus, ad oſtendendam dictæ poteſtatis amplitudinem,
trinâ vice repetere voluit: ſicque, quia ad hoc, ut Oves con-
credita ritè paſcantur, multum juvat facultas diſpenſandi in
Votis, Juramentis, Matrimonio rato, ac hujusmodi, quando ad
bonum Eccleſiæ regimen expedit, meritò de talis quoque pote-
ſtatis conceſſione intelliguntur. Unde quòd Summi Pontifices
aliquoties diſpenſaverint in Matrimonio rato, & nondum con-
ſummato Fidelium, plures referunt Authores, ac in ſpecie id
traditur de Martino V. Eugenio IV. Paulo III. Pio IV. Imò
Sanchez *loc. cit.* addit, Gregorium XIII. unâ die cum undecim
diſpenſâſſe: non eſt autem credendum, tot Pontifices in factotam
gravi, atque conſcientioſo errâſſe. Accedit, quòd in dubio
ſtandum ſit judicio Superiorum, ac vel maximè Summi Pontifi-
cis, cui totius Eccleſiæ regimen incumbit, cuique Spiritus S.
ſpecialiter aſſiſtit.

62. CONCL.

62. CONCL. VI. Matrimonium validè inter Christianos contractum, & consummatum, quoad vinculum ita est indissolubile, ut extra mortem naturalem alterius conjugum nullâ de causâ, nisi immediatè Divinâ auctoritate, dissolvi valeat. Ita communis Catholicorum; ètque contra Hæreticos, volentes illud dissolvi posse propter supervenientem fornicationem alterius conjugum, & ob nonnullas alias causas, novissimè definitum in Concilio Trid. Sess. 24. can. 5. ibi: *Si quis dixerit, propter heresin, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam à conjugè, dissolvi posse matrimonij vinculum: anathema sit.* Et can. 7. *Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit, & docet, juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugis, matrimonij vinculum non posse dissolvi, &c. anathema sit.*

63. Idipsum constat tum ex perpetua traditione, ac sensu Ecclesiæ; tum ex illis verbis Christi, *Matth. 19.* ubi revocans Libellum Repudij, & elevans Matrimonium ad rationem Sacramenti, subjunxit: *Quod DEUS conjunxit, homo non separet.* Item ex illo *Rom. 7.* *Mulier vivente viro alligata est legi* Et *1. Corinth. 7.* *His, qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere: quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari, cum concordantijs.* Quæ verba S. Mater Ecclesia de Matrimonio consummato inter Fideles contracto semper intellexit, ac proinde in eodem pro nullo prorsus casu dispensasse legitur.

64. Nec obstat, quòd Matrimonium ratum Fidelium possit in aliquo casu dissolvi, ut dictum num. 58. & 60. Resp. enim disparitatem esse: quia Matrimonium ratum significat duntaxat conjunctionem Christi cum anima fidei per gratiam, sive Charitatem, quæ non est indissolubilis, imò perditur per quodcunque peccatum mortale: Matrimonium verò consummatum significat conjunctionem Christi cum Ecclesia per assumptam humanitatem, quæ amplius est indissolubilis; prout notatur c. *Debitum. de Bigamis non ordin.* Accedit, quòd separatio Matrimonij consummati posset redundare in injuriam prolis: atque ideò (præter immediatam potestatem Divinam) ex Christi institutione in nullo casu istud est separabile quoad vinculum, nisi per mortem naturalem alterius conjugum.

65. Objicies cum Hæreticis. Christus *Matth. 19.* dixit: *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, hæretico-machæanæ; ergo, cum exceptio firmet regulam in oppositum,*

Zzzzzz ;

ob

Matrimonij
um consumma-
tum Fide-
delium,
quoad vin-
culum est
indissolu-
bile.
probatur ul-
terius,
Disparitas
inter matri-
monium ra-
tum, & con-
summatum.
Hæretico-
rum, ejusque
solutio.

ob fornicationem ab ea factam, licitum est dimittere uxorem, & aliam ducere. Resp. negando consequentiam: nam ly, nisi ob fornicationem, refertur solum ad prius, ac denotat, ob eam esse licitam dimissionem uxoris quoad thorum & cohabitationem: (g) non autem inde sequitur, esse licitam dissolutionem Matrimonij quoad vinculum ob causam fornicationis; prout semper intellexit, docuit, & docet S. Mater Ecclesia. Alioquin certe lata porta aperiretur adulterijs, ut sic conjuges, ceteroquin male cohabitantes, possent hoc titulo separari, atque alijs pro libitu nubere.

Q U Æ S T I O VI.

De Cohabitatione, & onere Debiti Conjugalis.

Obligatio
conjugum,
ad quæ ge-
neratim se
extendat?

66. **C**um Matrimonium à DEO institutum fuerit ad legitimam generis humani conservationem, ipsiusque Ecclesiæ propagationem, ac proinde finis ejus principalior sit Bonum prolis: hinc generatim ad duo sese extendit obligatio conjugum, videlicet ad mutuam cohabitationem, & ad redditionem debiti conjugalis. Proinde, ut intelligatur, quæ, & quanta sit ejusmodi obligatio, sit

Conjuges
tenentur co-
habitare in
eadem do-
mo, mensâ,
& lecto.

67. CONCL. I. Tenentur conjuges simul cohabitare in eadem domo, mensa, & lecto; quæ quidem obligatio descendit tum ex Jure Divino, tum ex natura contractus conjugalis. Hinc siquidem Gen. 2. dicitur: *Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.* Idem patet ex definitione Matrimonij, ibi: *individuum vita consuetudinem retinens.* Proinde

Maritus, an
possit abes-
se, & quan-
do?

68. Infertur I. Quamvis maritus ratione negotij gerendi possit modico tempore abesse, id tamen non esse licitum tempore longo: nisi accedat alia gravis, & justa causa, utputa si teneatur Principem comitari in bellum; aut si hoc necessarium sit ad gubernationem Familiæ, vel conservandas res familiares. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 4. n. 12. ac alij. Ratio est: quia conjuges Jure Divino tenentur cohabitare; unde cap. 1. de Conjugio leproforum, inquit Pontifex: *Cum vir & uxor una caro sint, non debet alter sine altero esse diutius.* Verum cum hoc loco tempus absentiae non definiatur, hinc Glossa ibidem, & Doctores censent, id arbitrio viri prudentis, pensatis absentiae causis, ac periculo incontinentiæ, definiendum esse; alioquin post diurnam mo-
ram

nam Judex ab altero conjuge requisitus, vel, si notoriè constet, quòd vivant incontinenter, etiam ex officio, potest eos cogere ad cohabitandum. Abbas ad *cit. cap. 1. de Conjugio leprof.*

69. Infertur II. Uxorem teneri ad comitandum virum, si hic aliorum mutaverit domicilium; idque ob rationem dictam. Secùs, si vir efficiatur vagabundus, & ante contractum matrimonialem non fuisset talis: tunc enim uxor ipsum hinc inde vagantem sequi non tenetur, utpote quòd hoc foret gravissimum onus. Benè tamen, si vir more histriionum jam antè nuptias vagus extitisset: quia tunc ipsa censeretur approbasse mores suos. Abbas *loc. cit.* Fallit insuper allata doctrina, quando uxor absque gravi detrimento virum sequi non potest: tunc enim ipsum non tenetur sequi, *arg. c. Si quis inevitabili. 34. quest. 2.*

Uxor an teneatur sequi virum, mutatum domicilium?

70. Infertur III. Quòd si uxor ex causa necessaria recedit à loco priori, & aliorum transfert domicilium, etiam maritus sequi tenetur. Ita colligitur ex *cit. cap. 1. de Conjug. leprof.* ac notat Glossa ibidem: quia quoad mutua obsequia conjugalia, vir & uxor pares sunt. Est tamen inter eos nonnulla differentia: nam quia vir est caput mulieris, atque eius sic gubernare, hinc potest ad libitum eligere domicilium, teneturque uxor ipsum sequi: uxor verò, cum sit subdita marito, domicilium pro libitu mutare, vel eligere nequit: si tamen necessitate cogente id faciat, vir obtuenda jura matrimonij tenebitur eam sequi. Sanchez *lib. 1. disp. 41. n. 15. & 16.*

Et vir uxorem?

Differentia inter virum, & uxorem, quoad hoc.

71. CONCL. II. Actus conjugalis ex se est licitus; &, si fuerit vestitus debitis circumstantijs, honestus, ac meritorius. Ita communis; idque patet ex eo: quia est medium ex natura rei ordinatum ad finem bonum, atque honestum, sive ad legitimam propagationem generis humani. Unde & DEUS Protoparentibus nostris præcepit actum conjugalem, Genes. 2. ibi: *Crescite, & multiplicamini.* Atqui blasphemum foret dicere, quòd DEUS aliquid ex se malum præceperit. Hinc ad *Heb. cap. 13.* ait Apostolus: *Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus.*

Actus conjugalis ex se licitus est, & honestus.

72. Additur notanter, vestitus debitis circumstantijs, nimirum ut non nisi loco, tempore, modo, finèque debito eliciatur; si vestitus debitis circumstantijs, alioquin enim culpà non vacaret. Hinc Angelus Raphaël Tobias, *cap. 6.* dixit: *Qui conjugium ita suscipiunt, ut DEUM à se, & à sua*

Dummodò si vestitus debitis circumstantijs.

sua

Propositio
damnata.

sua mente excludant, & sua libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem demonium super eos. Et conformiter huic effato Angelico, meritiſſimè Innocentius XI. ſequentem inter alias, ordine 9. Propositionem damnavit: Opus conjugij ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpâ, & deſectû veniali.

I. Finis actus
conjugalis,
eſt genera-
tio prolis.

73. Cæterùm multiplex finis eſſe poteſt, licitè ac honeſtè exercendi actum conjugalem. I. Ob generationem prolis: nam proles ſuſcipienda, & religioſè educanda ad Cultum Divinum, eſt finis primarius Matrimonij.

II. Satisfac-
tio debiti
conjugalis,
& vitatio
incontinen-
tiæ alterius
conjugis.

74. II. Ob ſatisfactionem debiti conjugalis, atque ad vitandam incontinentiam ex parte alterius conjugis. Siquidem uxori expreſſè, vel tacitè petenti, tenetur vir, & econtrâ uxor viro, reddere debitum ex Juſticia. Quando autem compartem advertit exiſtere in periculo incontinentiæ, tunc opus conjugale erit actus Charitatis, utpote elicitus ob finem ſalutis ſpiritualis Proximi. Hoc indicatur ab Apoſtolo 1. Corinth. 7. illis verbis: *Uxori vir debitum reddat, ſimiliter autem uxor viro: Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir. &c. Et infra: Iterùm revertimini in idipſam, ne tentet vos ſathanas propter incontinentiam veſtram.*

III. Vitatio
proprie in-
continen-
tiæ.

75. III. Ob vitandam incontinentiam propriam. Eſſi enim non pauci Doctores velint, actum conjugalem non vacare culpâ veniali, ſi fiat ad vitandum periculum incontinentiæ in ſemetipſo: quia (inquiunt) hic non eſt proprius finis Matrimonij, ſed bonum prolis. Communior tamen ſententia nullam in hoc culpam agnoſcit: ſiquidem, ut notat Doctor Subtilis 4. Diſt. 26. §. per hoc patet, inſtitutio Matrimonij non ſolum facta eſt à DEO in officium, hoc eſt, ad propagationem generis humani; ſed etiam in remedium, videlicet vitandæ incontinentiæ poſt lapſum. Unde Apoſtolus 1. Corinth. 7. de innuptis ait, *Quòd ſi non ſe continent, nubant: melius eſt enim nubere, quam uri.*

Solvitur in-
ſtantia con-
tra hoc,

76. Nec obſtat ratio in oppoſitum. Reſp. enim, quarevis bonum prolis ſit finis primarius ac principalis Matrimonij, ſimul tamen finem ejus minùs principalem eſſe vitationem propriæ incontinentiæ; quem proinde ſufficit intendere. Alioquin certè contra communem Doctorum ſequeretur, quòd nec careat culpâ veniali actus ille, ſi fiat ad vitandum in altero conjugum periculum incontinentiæ, cum & hic non ſit finis primarius Matrimonij.

77. Num autem causâ solius sanitatis propriæ tuendæ licet, atque sine culpa veniali, fiat actus conjugalis, variant Doctores. Et quidem multi culpam in hoc venialem agnoscunt; eò quòd finis hic adverteretur institutioni Matrimonij, quod ob bonum prolis, atque ad vitandam incontinentiam à Deo institutum fuit, juxta proximè dicta. Alij e contra id omni culpâ vacare censent, præsertim si aliud aptum medium ad acquirendam, vel tuendam sanitatem non suppetat, prout limitat Sanchez lib. 9. disp. 10. Nam in tali casu (inquirunt) etiam bonum prolis, saltem remotè, includitur. Illud certum est, quòd quamvis venialiter peccaret conjunx petendo debitum causâ solius sanitatis, tamen reddens nullatenus peccet.

An liceat causâ solius sanitatis?

78. CONCL. III. Tenetur conjunx alteri explicitè, sive implicitè petenti, reddere debitum, nisi juxta causâ excusetur. Ita communis, & patet ex dictis, ac textibus S. Scripturæ n. 74. relatis.

Conjunctur tenetur alteri petenti reddere.

79. Infertur proinde, quòd conjunx mortaliter peccet, si absolutè neget debitum consorti, illud rationabiliter, seriò, ac sub obligatione exigenti: cum non uxor, sed vir habeat potestatem corporis ejus; & alioquin in petente facilè suboriatur periculum incontinentiæ. Secùs esset, si consortis non seriò, neque sub obligatione, sed solùm ex quadam benevolentia id petat, aut si precibus recusantis facilè acquiescat: dummodò in petente non subsit periculum incontinentiæ.

Alioquin peccat, & quomodo?

80. Additur tamen in Conclusionè, nisi justâ causâ excusetur. Nam ejusmodi obligatio non est tam stricta & gravis, quin occurrente rationabili causâ liceat solutionem vel negare, vel saltem differre; Quoniam (ut inquit Pontifex c. Quoniam. Ut lite non contestata.) in conjugio multi casus occurrunt, in quibus conjuges sine culpa, sed non sine causa, continere coguntur.

Nisi justâ causâ excusetur.

81. Sic excusatur conjunx I. Si non possit reddere debitum sine notabili periculo salutis corporalis: ut si conjunx sit vulneratus, laboret febris hectica, aut alio morbo, adeò ut actus conjugalis vehementer credatur nociturus. Imò, si nocententum existeret grave, illicitum foret illud reddere. II. Quando conjunx peteret in amentia, ebrietate, aut aliàs constitutus extra usum rationis: nam non peteret actu humano, & libero. III. Quando conjunx immoderatè, ac nimis frequenter petit: quia non videntur conjuges sese obligasse ad usum immoderatum: præsertim cum repugnet decentiæ, ipsique valetudini. IV.

Variæ causas excusantes à reddendo debito conjugali.

A a a a a a

Cùm

Cum conjunx ante consummationem Matrimonij possit Religio-
nem ingredi, non tenetur illud consummare reddendo debitum
ante elapsos duos menses à contractu matrimoniali, *arg. c. Ex pu-
blico. de Conversione conjugat. V. Si publicè, seu coram alijs exige-
retur. Sunt & aliæ nonnullæ causæ, de quibus fusissimè Sanchez
lib. 9. de Matr. disp. 24. & seqq. & alij.*

Decet,
Tempori-
bus Sacris
abstinere ab
actu con-
jugali.

82. Quæres, an Tempore Sacro, v. g. Diebus Solemniori-
bus, Festivis, aut Dominicis, item die, quo quis Sacram Syna-
xin sumpturus est, vel sumpsit, licitum sit exigere, vel saltem
reddere debitum? Resp. I. Maximè decens est, atque à SS. Ca-
nonibus commendatum, quòd conjuges ejusmodi Diebus Sacris
abstineant ab actu conjugali, ut sic juxta monitum Apostoli, *1. Corinth. 7. expeditius vacent orationi; prout notatur c. Proposui-
sti. dist. 82. & c. Sciatis. & c. Quotiescunque. ac tribus seqq. 33. q. 4. cum
concordantijs.*

An sit pec-
catum, tunc
petere?

83. Resp. II. Utrùm autem ad hoc teneantur conjuges
sub peccato, saltem veniali, variant Doctores. Et quidem non
pauci arbitrantur, petere debitum ejusmodi Sacris Temporibus
non vacare culpâ, saltem veniali; idque ob Canones proximè
citos. Verùm quia illi continent duntaxat consilium (sicut &
verba Apostoli *loc. cit.*) non præceptum; hinc Sanchez *loc.
cit. disp. 12. cum quibusdam alijs censet, talem petitionem debiti
non solum vacare culpâ mortali, sed etiam veniali. Illud cer-
tum est, quòd nullum sit peccatum, illis diebus petenti reddere;
quinimò quocunque tandem die, quantumvis solempni, debi-
tum exigatur, tenetur alter reddere, nisi aliâ justâ causâ ex-
cusetur.*

Quid de
restitutione
debiti?

84. CONCL. IV. Petitio, ac restitutio debiti conjugalis, red-
ditur quandoque illicita, & mortifera. Ita communis, & pro-
batur inductione. Sic inprimis, qui malâ fide, seu dubius de va-
lore Matrimonij, contraxit, non potest stante illo dubio petere
debitum; tenetur tamen illud reddere petenti comparti, si hæc
bonâ fide contraxerat. Hujus ratio, & exemplum, habetur lu-
peritii n. 49. & 50.

Malâ fide
contrahens
matrimoni-
um, an possit
petere, vel
reddere?

Quid, si du-
bium de va-
lore matri-
monij su-
perveniat?

85. Quòd si dubium superveniat primùm Matrimonio jam
antehac bonâ fide contracto, talis non solum reddere, sed etiam
petere potest, dummodò simul adhibeat debitam diligentiam
acquirendi veritatem, nec tamen de invaliditate Matrimonij
constet. Ratio est: quia talis existit in legitima possessione Ma-
trimonij bonâ fide inchoati, sicque in jure petendi debitum; in
dubio

dubio autem melior est conditio possidentis. Herincx *disp. 7. de Matr. q. 6. n. 32.* Pirhing *tit. de Sent. excomm. n. 108.* solventes contraria, & alij. Et hoc ipsum à potiori dicendum, si postea oriatur solummodò scrupulus, ex levi ac temeraria credulitate conceptus: nam potest is ad consilium proprii Pastoris deponi, ac debitum conjugale non solum licitè reddi, sed etiam peti, *text. clar. 6. Inquisitioni, de Sent. excomm.*

86. Si verò conjunx pro certo cognoscat invaliditatem Matrimonij, eò quòd indubitanter sciat subesse impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Ecclesiae probare nequeat; non solum non potest petere, sed nec reddere debitum: non obstante, quòd per sententiam judicalem Ecclesiae (quae de occultis non judicat) vel etiam excommunicationem ad id compellatur, aut aliunde periculum vitae immineat. Ratio est: quia in nullo casu potest quis scienter fornicari, seu alteri carnaliter commisceri extra legitimum Matrimonium: hoc enim est intrinsecè malum. Unde talis potius in Foro externo debet humiliter sententiam excommunicationis sustinere, ut dicitur *cit. c. Inquisitioni, de Sent. excomm.* (h) Occisus autem ex hac causa, moreretur pro servanda virtute supernaturali Castitatis, & sic evaderet Martyr. (i)

87. Deinde, si quis durante Matrimonio contraxit affinitatem cum sua consorte, cognoscendo videlicet carnaliter ejus consanguineam, non potest petere debitum; licet reddere possit, ac teneatur. Ita habetur *c. Discretionem. & c. Tus fraternitatis, De eo, qui cognovit &c.* Et hoc idem dicendum de illo, qui cum Voto simplici Castitatis contraxit Matrimonium. An autem Confessarij Mendicantium cum talibus dispensare possint in ordine ad petendum debitum conjugale, jam alibi (k) dictum fuit.

88. Rursus certum est, conjuges peccare congregiando sodomiticè, sive extra vas naturale; quia talis congressus repugnat ordini naturae, finique Matrimonij. Quòd si verò conjuges sine justa causa non servant modum, sive situm naturalem, absque tamen periculo effusionis seminis; committitur peccatum duntaxat veniale: nullum, si justa causa interveniat. Quid autem sentiendum sit de eorum praepostero congressu in vase naturali (l) nec non & de tactibus impudicis inter conjuges (m) superius jam dictum est.

Quid si sciat
co sciat
invaliditas
matrimo-
nij, sed non
possit pro-
bati?

(h) vide
dicta Tra.
13. Dist. 1.
n. 39. & 40.
(i) De hoc
Tr. 7. Dist.
1. n. 49. &
seq.

Quid, si su-
perveniat
affinitas?

Aut quis con-
traxerit cum
voto simplici
Castita-
tis?

[k] Tra. 6.
Dist. 3. n.
48.

Conjuges;
quomodo
peccent in-
debitè con-
grediendo?

(l) Tra. 9.
Di. 4. n.

64. (m)
ibid. n. 7.

Aaaaaa 2

89. Quaest.

- Actus conjugalis an licet, si conjunx est gravida?** 89. Quæres, an sit licitus actus conjugalis muliere existente prægnante, puerperâ, vel lactante? Resp. I. Quando mulier est gravida, licite redditur, & petitur debitum (adeoque illicitè negatur) dummodò absit periculum abortûs. Ita communis: nam nullo jure hoc prohibitum legitur. Nec obstat textus *c. Non solum. 32. q. 7. & c. Si causa. & c. Origo. 33. q. 4.* ubi videtur prohiberi accessus ad uxorem gravidam. Resp. enim, hoc esse de consilio, non de præcepto, nisi in casu periculi abortûs: unde per se id non est illicitum, quamvis per accidens quandoque non liceat, imò abstinendum sit, sive ob nimiam uxoris debilitatem, sive quia abortus timeretur.
- Puerpera?** 90. Resp. II. Uti matrimonio statim post partum, durante adhuc naturali purgatione mulieris, per se loquendo non est quidem peccatum mortale, ut tenent plerique Doctores: nihilominus communiter peccatum veniale deesse non solet; idque ob nimiam inæmperantiam, quæ in copula ista sceditati junctâ intervenire solet. Ita Herincx *loc. cit. n. 18.* hoc ipsum *n. 15.* post Sanchez *lib. 9. de Matr. disp. 21. n. 7.* & alios, tradens de accessu viri ad menstruatam; quamvis quoad hoc ultimum D. Thomas, D. Bonaventura, & Scotus *4. dist. 32. q. un.* ac nonnulli alij, videntur esse rigidioris sententiæ, atque extra periculum incontinentiæ in alterutro conjugum existens, damnare peccati gravioris accessum viri ad menstruatam. Porro non esse illicitum actum matrimonialem eo tempore, quo mulier est lactans, passim farentur Doctores.
- Menstruata?**
- Vel lactans?**

QUÆSTIO VII.

De Divortio.

- Divortium, quid?** 91. **D**ivortium, quantum ad propositum, est legitima separatio viri ab uxore, manente adhuc vinculo conjugali. Et dicitur, *legitima separatio*: quia sine lege, & legitimâ ratione fieri non potest, cum vi ipsius Matrimonij, cujus vinculum est indissolubile, teneantur conjuges ad individuum vitæ societatem mutuò retinendam. Et additur, *manente vinculo conjugali*, ad excludendam aliam Divortij acceptionem: si quidem
- Divortium dupliciter.** 92. Divortium generatim accipitur dupliciter. I. Pro separatione conjugum dissoluto eorum matrimonio quoad vinculum: quo modo sæpiùs illud sumitur in Jure Civili, & an fieri possit,

possit, superius (n) dictum est. II. Pro separatione conjugum (n) *Qu. 5.*
 quoad thorum duntaxat, vel etiam quoad cohabitationem. *Quo-*
per totum.
 adthorum quidem, sive debitum conjugale, iustè illud alteri con-
 jugi denegando: quoad cohabitationem verò, quatenus rema-
 nente vinculo matrimonij, non tenentur amplius conjuges si-
 mul cohabitare in eadem mensa, thoro, & lecto. Et de hoc lo-
 quendo, sit

93. CONCL. I. Certum est, Divortium quoad thorum, & Divortium
 cohabitationem ex legitima causa quandoque fieri posse. Patet quoad tho-
 hoc ex perpetua praxi Ecclesiæ; fuitque novissimè definitum in rum, & co-
 Concilio Trid. Sess. 24. can. 8. his verbis: *Si quis dixerit, Ecclesiam habitatio-*
errare, cum ob multas causas separationem inter conjuges, quoad thorum, seu nem, potest
quoad cohabitationem, ad certum incertumve tempus fieri posse decernit; a-
nathema sit.
fieri.

94. CONCL. II. Sex generatim sunt causæ, ob quas licitum Idque ge-
 est ejusmodi Divortium inter conjuges Christianos. I. Mutuus neratim ex
 contrahentium consensus. II. Fornicatio spiritualis; seu lapsus sex causis.
 in hæresin, aut Gentilismum. III. Incitatio ad peccatum, seu
 grave periculum salutis spiritualis. IV. Sævitiæ conjugis, aut aliud
 grave periculum salutis temporalis. V. Votum ultramarinum.
 VI. Adulterium, sive fornicatio carnalis voluntaria, & culpabi-
 lis alterius conjugum.

95. Nec obitat, quòd Christus *Matth. 19.* non nisi fornica- Differentia
 tionem, ob quam liceat dimittere uxorem, assignaverit. Resp. inter adul-
 enim cum Engel *tit. de Divortijs, num. 10. & 11.* ac aliis, id ex eo ac- terium &
 cidere, quia propter solam fornicationem carnalem, sive adulte- alias cau-
 rium, licet dimittere uxorem in perpetuum, ac etiam nolentem sas, respectu
 & invitam: aliæ verò causæ hic enumeratæ ex sua natura non Divortij.
 sunt perpetuæ (hinc enim cessante hæresi, sævitiâ conjugis, aut
 incitatione ad peccatum, tenetur separata redire ad conjugem,
 èstque eidem restituenda; non autem cessante adulterio) vel sal-
 tem requirunt mutuum utriusque conjugis consensum, prout fit
 in prima causa Divortij. Itaque

96. I. Divortium, seu separatio conjugum, potest fieri mu- Divortium
 tuo consensu: ut si juxta monitum D. Apostoli *1. Corinth. 7.* ad sit I. Mutuo
 tempus sese separent conjuges, ut *vacent orationi*; vel si uterque consensu.
 mutuo consensu voveat perpetuam Castitatem, aut ad Religio-
 nem transeat, *arg. c. Cum sis. & seqq. de Convers. conjugat.* Id ipsum
 mutuo consensu fieri poterit ex alia honesta causa: v. g. ne
 pro-

A a a a a a 3

pro-

proles multiplicentur ultra suas facultates, &c. quamdiu periculum incontinentiæ alteri conjugi non imminet.

II. Ob spiri-
tualem for-
nicationem
alterius
conjugum,

97. II. Divortium, seu dicta separatio fieri potest, si alter conjugum spiritualiter fornicatus fuerit; nempe si labatur in hæresin, aut in Gentilismum. Veruntamen si talis ab errore sese revocaverit, tenetur conjunx in Fide stabilis ad alterum reverti, si propriâ auctoritate, ac sine judicio Ecclesiæ ab ipso recessit, *c. De illa. & c. Quanto. §. fin. de Divortijs.* Quod si verò conjunx judicio Ecclesiæ fuit separata, non compellitur redire, sed potest Religionem ingredi, *cit. cap. De illa. eod. juncto cap. ult. de Con. vers. conjugat.* Si verò Religionem ingredi noluerit, etiam hæc redire compellitur; ut notat Glossa *cit. c. Quanto. §. Redire cogatur.*

III. Ob gra-
ve periculū
spirituale,
sive incita-
tionem ad
peccatum,

98. III. Divortium fit propter grave periculum salutis spiritualis, seu propter incitationem ad peccatum mortale: ut si alter conjugum provocet alterum ad gravia crimina, & admonitus non desistat à provocatione, *arg. c. Quæsvit. de Divort. ibi: Verum si conjugem suam ad infidelitatis maleficium traxerit, à viro poterit separari, ita quod ei nubere alij non licebit.* Concordat illud Salvatoris, Matth. 5. *Si dextera manus tua scandalizat te, abscinde eam, & projice abs te, &c.*

Et varia hu-
jus exem-
pla.

99. Hinc, ut exemplificat Tannerus *tom. 4. disp. 8. q. 5. num. 84.* datur locus Divortio, si conjunx inducat alterum in hæresin, apostasiam, peccatum Sodomix, veneficium, aut alia peccata mortalia: item si vir latro inducat uxorem, ut res furtivas, aut socios fures receptet, nec possit illa scelus detegere, &c. Quamdiu enim tale periculum durat, non tenetur conjunx innocens cum altero permanere, sed potest ab ipso discedere, ut evitet tam grave periculum salutis spiritualis.

IV. Ob sæ-
vitiam con-
jugis.

100. IV. Divortium potest fieri ob sævitiam conjugis. Et quidem si tanta sit sævitia, ut altera pars absque periculo gravis damni corporalis non possit sævienti cohabitare, poterit conjunx propriâ auctoritate ab altero divertere. Sanchez *lib. 10. disp. 18.* Et divertens non debet alteri petenti restitui, donec coajunx sæviens sufficientem securitatis cautionem præstet; prout habetur *c. litteras. & c. ex transmissa. de Restit. spoliat. & cap. 1. Ut lre non contestata.* Quamvis enim cæteroque spoliatus ante omnia sit restituendus, fallit tamen hoc, si conjunx divertens opponat, simulque incontinenti probet adeo gravem sæ-

ſævitiam alterius, donec ſufficiens ſecuritatis cautio ſibi præſte-
tur, per textus citatos.

101. V. Votum ultramarinum ad liberandam Terram San-
ctam, etiam invitâ uxore, vir emittere, atque implere poteſt;
prout ob tantam Populi Chriſtiani neceſſitatem, atque ſubſidi-
um Terræ Sanctæ, deciſum habetur c. ex multa. §. In tanta. de Voto.
Unde in præmiſſo calu datur Divortium ad tempus, donec ſcilicet
vir redeat; ac proinde inter cauſas Divortij rectè nume-
ratur.

V. Votum
ultramari-
num ad li-
berandam
Terrâ San-
ctam.

102. Fatendum quidem, plures Doctores aliam hoc quinto
loco ponere cauſam Divortij, nempe vel morbum contagioſum,
vel veneficium conjugis: ſiquidem venefici etiam conjunctiſſi-
mis ſæpè nocent, utpote qui dæmonis conſilio peſſima agunt.
Verùm quia hæc duo ad quartam cauſam, nempe ad ſævitiam con-
jugis, vel aliud grave periculum ſalutis corporalis, commodè reducun-
tur; hinc meliùs cum valenſi §. 2. tit. De Divortijs, ponitur hoc
quinto loco Votum ultramarinum.

Quam cau-
ſam alij hoc
loco po-
nant?

103. VI. Divortium eſt licitum, & quidem Jure Divino,
atque in perpetuum (nam priores regulariter ſunt ſolùm cauſæ
Divortij ad tempus, nempe quamdiu dictæ cauſæ durant, ut di-
ctum num. 25. & ſeqq.) ſi alter conjugum commiſerit Fornicatio-
nem carnalem. Hoc quippe Chriſtus Dominus conceſſit Matth.
cap. 19. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem.* Con-
cordat c. Significat. & c. Ex litteris, de Divortijs. Accedit illud vul-
gatum: *Frangenti fidem, fides frangatur eidem.*

VI. Fornica-
tio alte-
rius conju-
gis.

104. Porrò nomine Fornicationis hoc loco intelligitur non
ſolùm Adulterium, ſed etiam Sodomia, ipſaque Beſtialitas. Se-
cùs dicendum de tactibus impudicis, voluntate fornicandi, aut
peccato molliciti: quia per hæc, licet cæteroquin gravia pecca-
ta, non perfectè & conſummatè læditur jus Matrimonij; cùm
non dividatur caro unius conjugis ab altero per concubitum in
tertium. Sanchez lib. 10. de Matr. diſp. 4. Layman, & alij.

Per Fornica-
tionem,
quid hoc
loco intel-
ligatur?

105. Et nota, quòd innocens conjunx, cognitâ ejuſmodi
Fornicatione alterius, poſſit etiam propriâ authoritate ſe à no-
cente ſeparare quoad thorù; quoad cohabitationem verò ſolùm
poſt ſententiam Judicis, niſi Fornicatio fuerit omninò publica, &
notoria. Ratio eſt: quia ſeparatio quoad cohabitationem eſt
res publica, & quæ ſcandalo eſſe poteſt; ideòque non niſi judicio
Eccleſiæ fieri debet, arg. c. Porrò, de Divortijs.

An innocēs
poſſit ab ad-
ultero con-
juge propriâ
authoritate
ſe ſeparare?

An sepa-
rans sit alte-
ri restituenda?

106. Additur tamen, nisi fornicatio fuerit omninò publica. Nam tunc non esset necesse, expectare sententiam Judicis, arg. c. Significasti eod. Alioquin verò, si fornicatio, siue adulterium sit occultum, & innocens pars propriâ auctoritate divertat ab alio quoad cohabitationem, mox ipsa alteri perenti erit restituenda, cit. c. Significasti eod. & c. Extransmissa. de Restitut. spoliat. donec probaverit adulterium alterius conjugis.

Casus, in
quibus non
licet dimit-
tere uxorem
ratione ad-
ulterij.

I. Quando
adulterium
est materia-
le solum.

II. Si vir u-
xori fuit
causa ad-
ulterij.

III. Si hoc
ab utroque
committit-
ur.

Ampliat
istud.

IV. Quando
injuria est
emissa ad
ulteto.

Quomodo
fit isthæc
remissio?

107. Quæres, utrùm dentur aliqui casus, in quibus non liceat dimittere uxorem ratione adulterij? Resp. cum communi plures dari ejusmodi casus, & sunt sequentes.

108. Primus est, quando adulterium est tantùm materiale, siue sine culpa sua commissum: veluti si mulier vim passâ sit, arg. c. Itane. & c. Proposito. 32. q. 5. Vel si quis fraudulenter sub specie mariti aliquam cognoverit, c. in lectum. 34. q. 1. & 2. Quia, ubi non est culpa, nec poena esse debet.

109. Secundus. Si vir fuit uxori causa adulterij: veluti si eam prostituat, vel adulterium consulat, aut in illud consentiat, arg. c. Discretionem. De eo qui cognovit consanguin. &c. ibi: Cùm vir adulterium ei non possit objicere, qui eam adulterandam tradidit.

110. Tertius casus est, quando adulterium ab utroque Conjuge fuit commissum, arg. c. Significasti. de Divort. & alibi. Cùm matrimonij jus in utroque læsum consistat, & paria delicta mutuâ compensatione tollantur; ut dicitur: c. Intelleximus. de Adulterijs.

111. Et hoc procedit, etiamsi unus conjunx prius commississet adulterium, ac proinde auctoritate Judicis lata sit sententia Divortij: nam si postmodùm etiam alter fornicetur, restituitur; prout desumitur ex cit. locis, ac fusiùs probat Glossa in cap. ult. §. Fornicationi. de Adulterijs. Idem dicendum, quamvis adulteria numero & gravitate sint imparia; ut si unus semel cum soluta, & alter decies cum ligata peccâisset: adhuc enim jus Matrimonij in utroque læsum existit, & sic neuter ab altero divertere potest; cùm paria delicta mutuâ compensatione tollantur.

112. Quartus casus est, quando injuria ab innocente jam fuit adultero remissa: tunc enim nequit amplius ab eo recedere, cùm jam cesserit jure suo. Siquidem, qui juri suo semel renuntiat, illud repetere non potest, c. Quàm periculosum. 7. q. 1. junctâ Glossâ ibidem.

113. Cæterùm hujusmodi remissio dupliciter fit I. Expressè, ut quando expressis verbis innocens condonat alteri injuriam. II. Tacitè, quando nempe conjunx innocens, post cognitum adul-

adulterium alterius, actum conjugalem cum eo habuit, arg. l. Crimen. C. ad Leg. Iuliam de adulterijs, ibi: Crimen adulterij maritum retentâ in matrimonio uxore inferre non posse, nemini dubium est. Sanchez lib. 10. de Matrim. disp. 14. num. 6. qui plura de his, aliisque Divortium concernentibus, toto illo Libro fusissimè tractat.

DISTINCTIO XIV.

De Impedimentis Matrimonij.

QUÆSTIO I.

A quo possint statui Impedimenta Matrimonij?

Impedimenta Matrimonij generatim sunt illa, quæ obstant, seu impediunt, ne matrimonium ritè celebretur. ^{Impedimenta matrimonij} **H**orum duo sunt genera, alia merè impediencia, alia dirimentia, ^{alia impediencia, alia dirimentia,} *Impedimenta merè impediencia* dicuntur illa, quæ quidem matrimonium cum ipsis contractum non reddunt irritum ac nullum, prohibent tamen contrahendum. Unde stante tali impedimento matrimonium licitè, & absque peccato non potest contrahi, benè tamen validè. *Impedimenta dirimentia* sunt, quæ non solum obstant, ne licitè contrahatur matrimonium, sed etiam, ne validè: atque ideò matrimonium cum huiusmodi impedimento contractum, est omninò nullum, ac irritum.

2. CONCL. I. Datur in Ecclesia DEI potestas constituendi impedimenta, sive impediencia, sive etiam dirimentia matrimonij. ^{Datur in Ecclesia potestas, eadè} Ita omnes Catholici; èstque definitum novissimè in Concilio ^{constituendi.} Trid. Sess. 24. can. 4. ibi: *Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonij dirimentia, vel in ijs constituendis errasse: anathema sit.* Idem patet ex perpetua praxi, ac usu Ecclesiæ: quamvis ad hoc, ut Ecclesia statuat novum impedimentum matrimonij, requiratur gravis & justa causa, qualis jam reperitur in omnibus ijs, quæ defactò sunt constituta.

3. CONCL. II. Hæc potestas statuendi impedimenta matrimonij convenit non solum legitimo Concilio Generali, quod Ecclesiam universalem in suis Capitibus congregatam representat; sed etiam summo Pontifici, utpote qui est Caput visibile. ^{Cui eadè potestas competat?}

Bbbbbb

le